

מקור – מדאורייתא או מדרבנן?

ובאמת שאין לשון הרמב"ם מבואר שצריך לקדש בסעודה שלישית דקובע על היין שכתב איכא לפרושי דהיינו לומר **שישתה יין בסעודתו**.

12. דעת זקנים מבעלי התוספות פרשת בשלח (כב) שני העומר. וכל ימות השנה היו עושין מן העומר שני לחמים וא"כ ביום הששי היו עושין משני העומר לאחד ארבעה לחמים וביום הששי אוכלין מהן אחד ונשאר שלשה והיה להם לעשות משנה לערב בהכנסת שבת אוכלין אחד כי דרך שלהם לאכול לחם לכל סעודה ונשאר לשבת שני לחמים והיה להם לחם משנה וזה ראייה שאין **בוצעין בשני ככרות במנחה בשבת**. אמנם ראיית מה"ר מרינון שהיה בוצע בשני ככרות במנחה בשבת וקבלתי מה"ר אברהם וראיה מדאיתא התם ראו כי ה' נתן לכם השבת וגו' אמ"ר יצחק אם יאמרו אליכם אומות העולם למה אתם משמרים את השבת השיבו להם ראו הנס שבכל יום היה יורד לישראל מן פרידה אחת ובשבת שתי פרידות פי' **כפולות** כלו' שכל סעודה שיוודת בשביל שבת יורדת כפולה בלחמה וכך היו עושין ביום הששי שחרית היו עושין מחצי העומר לחם אחד וכשבאין לאפית העומר והיינו משני העומר לאחד בשביל שבת היה כל חצי העומר נכפל לשני לחמים הרי לך **ששה לחמים** מעומר וחצי **ובכל השלשה סעודות היו אוכלין שני לחמים** כי דרך לאכול בשבת יותר מסעודות של חול מפני נשמה יתירה. ולפי זה תמצא שהיה להם בשבת במנחה שני ככרות והילכך יש לנהוג לבצוע משני ככרות גם במנחה אבל קדוש ליכא דאפי' שבת שחרית לא מקדשי אי לאו יתר מאת יום השבת כדמסיק במס' ביצה:

13. שולחן ערוך או"ח הלכות שבת סימן רצא

ד - א"צ לקדש בסעודה שלישית, אבל צריך **לבצוע על שתי ככרות**. הגה: ואם סועד הרבה פעמים בשבת צריך לכל סעודה ב' ככרות, ולפחות לא יהיה לו בסעודה שלישית פחות **מכר אחד שלם**. ומזה פשט המנהג **להקל** לבצוע בסעודה שלישית רק בכר א' שלם, אבל **יש להחמיר ליקח שנים**.

ה - צריך לעשותה **בפת**; וי"א שיכול לעשותה בכל מאכל העשוי מאחד **מחמשת מיני דגן**; וי"א שיכול לעשותה בדברים שמלפתיים בהם הפת **כבשר ודגים**, אבל **לא בפירות**; וי"א **דאפילו בפירות** יכול לעשותה. **וסברא ראשונה עיקר**, שצריך לעשותה בפת א"כ הוא שבע ביותר. הגה: או במקום שא"א לו לאכול פת, כגון בערב פסח שחל להיות בשבת שאסור לו לאכול פת לאחר מנחה כדלקמן בהלכות פסח (מהרי"ל).

שמעתי פעם שיוצאים בד"ת

14. שולחן ערוך או"ח הלכות פסח סימן תמ"א:

י"ד שחל להיות בשבת, בודקין ליל שלשה עשר. ומבערים הכל לפני השבת, ומשיירין מזון שתי סעודות לצורך השבת, **דסעודה שלישית** זמנה אחר המנחה ואז אינו יכול לעשותה לא במצה ולא בחמץ אלא במצה עשירה, וצריך לעשותה קודם שעה עשירית. הגה: ובמדינות אלו שאין נוהגין לאכול מצה עשירה... יקיים סעודה שלישית **במיני פירות או בשר ודגים...**

15. מגן אברהם תמ"ב:

או בבשר ודגים - פי' אם יש לו בשר ודגים הוא עדיף ממיני פירו' כמ"ש סי' רצ"א ובשל"ה כ' בשם הזוהר **שרשב"י הי' עוסק בתורה במקום סעודה שלישית...**

16. ביאור הגר"א אורח חיים סימן תמ"ד

...וכ"ה בזוהר פ' אמור דסעודה זו נדחית מכל וכל ש"מ דאין תקנה לדבר כלל וכס' דאין יוצאין בסעודה ג' אלא בפת וא"א כלל כנ"ל...

נשים מחויבות?

17. ר"ן על הרי"ף מסכת שבת דף מד עמוד א

וכתב ר"ת ז"ל **דנשים חייבות** בג' סעודות וכן נמי לבצוע על שתי ככרות שאף הן **היו בנס המן** ואין צורך שבכל מעשה שבת איש ואשה שוין כדילפינן [ברכות כ:]: מזכור ושומר את **שישנו בשמירה ישנו בזכירה** ובכלל זה היו כל חיובי שבת:

18. שולחן ערוך או"ח הלכות שבת רצ"א:

נשים **חייבות** בסעודה שלישית.

ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאהו בשדה:

2. תלמוד בבלי מסכת שבת דף ק"ז-ק"ח:

תנו רבנן: כמה סעודות חייב אדם לאכול בשבת? **שלוש**, רבי חידקא, אומר: ארבע. אמר רבי יוחנן: ושניהם מקרא אחד דרשו, ויאמר משה אכלהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאוהו בשדה. רבי חידקא סבר: הני תלתא היום - לבר מאורתא, ורבנן סברי: בהדי דאורתא... אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: כל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות: מחבלו של משיח, ומדינה של גיהנם, וממלחמת גוג ומגוג... אמר רבי יוסי: יהא חלקי מאוכלי שלש סעודות בשבת... אמר רב נחמן: תיתי לי דקיימית שלש סעודות בשבת.

3. פרי מגדים או"ח משבצות זהב רצ"א:

...שלש סעודות הם **מדרבנן**, **דאסמכתא** הוא ג' היום [שבת ק"ז:], עיין אליה רבה אות א'. ולבוש [סעיף א] כתב דהם דין **תורה**, וצ"ע:

4. ערוך השולחן אורח חיים סימן רצ"א:

ויהא זהיר מאד לקיים סעודה שלישית ואמרו חז"ל [ק"ח:]: דכל המקיים סעודה ג' ניצול משלש פורעניות... והלבוש כתב שהם מן התורה כדכתיב תלתא היום ע"ש ואם אפשר שאינו ממש מן התורה **מ"מ וודאי מתקנת משה רבינו הם** שכן קיבל מסיני והם מרמזים נגד ג' אבות נגד תורה נביאים וכתובים ובשעה שניתן להם המן ניתן להם על ג' סעודות כדאיתא במכילתא שהביא כאן הטור והבאנוהו לעיל סי' רע"ד ע"ש ודברים גדולים ונוראים תלויים בג' סעודות אלו ומבוארים בזוהר בכמה מקומות:

5. שולחן ערוך או"ח הלכות שבת סימן רצ"א:

יהא זהיר מאד לקיים סעודה שלישית ואף אם הוא שבע יכול לקיים אותה בכביצה, ואם א"א לו כלל לאכול אינו חייב לצער את עצמו. **והחכם עיניו בראשו** (קהלת ב, יד) שלא ימלא בטנו בסעודת הבוקר, כדי ליתן מקום לסעודה שלישית. הגה: ומי שלא אכל בליל שבת, יאכל שלש סעודות ביום השבת (הרא"ש פרק ע"פ).

מתי?

6. רמב"ם הלכות שבת ל:ט

חייב אדם לאכול שלש סעודות בשבת אחת ערבית ואחת שחרית ואחת **במנחה**, וצריך להזהר בשלש סעודות אלו שלא יפחות מהן כלל, ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה סועד שלש סעודות, ואם היה חולה מרוב האכילה או שהיה מתענה תמיד פטור משלש סעודות, וצריך לקבוע כל סעודה משלשתן על היין ולבצוע על שתי ככרות, וכן בימים טובים.

7. ערוך השולחן או"ח רפ"ב:

והנה באמת לפענ"ד צריכה להיות הסעודה השנייה רק קודם חצות שהרי **כמו שהסעודה שלישית צריכה להיות רק אחר חצות...**

8. משנה ברורה רפ"ב:

ולפ"ז הש"ץ שמנגן ואין יוצאין מבהכ"נ עד אחר שש **שלא כהוגן** הוא ובפרט בחורף שהימים קצרים...

9. שולחן ערוך או"ח הלכות שבת רצ"א:

זמנה משיגיע זמן המנחה דהיינו משש שעות ומחצה ולמעלה, ואם עשאה קודם לכן לא קיים מצות סעודה שלישית. הגה: י"א דאסור לשתות מים בין מנחה למערב בשבת, דאז חוזרים הנשמות לגיהנם, וע"כ אין לאכול סעודה שלישית בין מנחה למערב, אלא יאכל אותה קודם מנחה. וי"א **דיותר טוב להתפלל מנחה תחלה, וכן נוהגים לכתחלה** בכל מדינות אלו...

מקדשים על יין? יש לחם משנה?

10. טור או"ח הלכות שבת סימן רצ"א

וכתב הרמב"ם ז"ל שגם בסעודה שלישית קובע על היין ובצוע על שתי ככרות וא"א הרא"ש ז"ל **לא היה מברך על היין** קודם... אבל היה בצוע על **ב' ככרות**

11. בית יוסף או"ח סימן רצ"א